

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.010.05.2016
P/16/089

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/16/089 Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnicych byłego wyrobiska Piaseczno – Kopalni Siarki Machów S.A. w likwidacji.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.

Kontroler Mariusz Twardowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli z dnia 1 czerwca 2016 r. nr LRZ/36/2016.

(dowód: akta kontroli str. 1)

Jednostka kontrolowana Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy, ul. 11 Listopada 88, 27 – 600 Koprzywnica, zwany dalej: „Urzędem”.

Kierownik jednostki kontrolowanej Burmistrzem Miasta i Gminy Koprzywnica od dnia 26 listopada 2006 r. jest Pan Marek Jońca.

(dowód: akta kontroli str. 2)

Okres objęty kontrolą Od 2010 r. do dnia zakończenia kontroli z uwzględnieniem zdarzeń przed tym okresem, które miały wpływ na działalność objętą kontrolą.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania Urzędu, w okresie od 1 stycznia 2010 r. do dnia zakończenia niniejszej kontroli, podejmował działania zgodne z wnioskami Kopalni Siarki Machów S.A. w likwidacji¹, które odpowiadały kierunkom i założeniom rekultywacji terenów pogórnicych wyrobiska Piaseczno, określonym decyzją Starosty Sandomierskiego z dnia 5 kwietnia 2005 r. Działania te nie uwzględniały kompleksowo – w zagospodarowaniu przestrzennym, zarządzaniu kryzysowym i planach ochrony środowiska – zagrożeń ze strony tego wyrobiska. Było to związane z brakiem wskazań tych zagrożeń przez inne uprawnione podmioty, m.in. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Zagrożenia dla obszaru leja depresji wynikające z możliwego negatywnego oddziaływania wyrobiska Piaseczno (podtopienia), wskazane zostały w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego² nie obejmował jednak całego obszaru zagrożonego podtopieniami. W związku z tym brak było możliwości zahamowania na tych terenach procesów budowlanych, realizowanych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, co ograniczało możliwości kształtowania polityki przestrzennej na tych terenach.

W okresie objętym kontrolą wydano 31 takich decyzji dla działek o łącznej powierzchni ponad 5 ha, położonych w obszarze leja depresji. Decyzje te zostały

¹ Kopalnia.

² Mpzp

wydane po uzgodnieniu w trybie art. 53 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³.

Zagrożeń związanych z wyrobiskiem Piaseczno nie uwzględniono w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego ani Programie Ochrony Środowiska.

Gmina inicjowała działania związane z ograniczaniem negatywnego wpływu podtopień, w szczególności poprzez udrażnianie rowów melioracyjnych oraz informowanie mieszkańców o potrzebie utrzymywania właściwego stanu takich urządzeń.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Na obszarach leja depresji wyrobiska Piaseczno w gminie Koprzywnica obowiązywały następujące dokumenty planistyczne:

a) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koprzywnica z dnia 4 października 2002 r. (uchwała Nr XXXVII/181/02 Rady Miejskiej w Koprzywnicy), zwane dalej: „Studium”. Do Studium wprowadzono dwie zmiany, które nie obejmowały leja depresji wyrobiska Piaseczno (I Zmiana Studium z dnia 27 października 2010 r. – uchwała Nr XLVI/210/10 Rady Miejskiej w Koprzywnicy, II Zmiana Studium z dnia 20 listopada 2013 r., uchwała Nr XL/201/2013 Rady Miejskiej w Koprzywnicy).

b) IV zmiana z dnia 30 kwietnia 1998 r. (uchwała Nr XL/166/98 Rady Gminy Koprzywnica) miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Koprzywnica z dnia 16 stycznia 1990 r. (uchwała Nr VIII/19/90 Gminnej Rady Narodowej w Koprzywnicy), zwana dalej: „mpozp”. Zmiana obejmowała obszar wyrobiska byłej Kopalni Siarki ”Piaseczno”, częściowo położonego w granicach gminy Koprzywnica (pow. ok. 15 ha), przeznaczonego do likwidacji i zagospodarowania przez utworzenie zbiornika wodnego o pow. około 160 ha o docelowej funkcji rekreacyjnej⁴.

(akta kontroli str. 3 - 5)

Wnioskodawcami wprowadzonej IV zmiany mpzp byli:

- Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Przemysłu Siarkowego „Siarkopol” w Tarnobrzegu, który w ramach struktur resortowych przemysłu podjął prace badawcze, koncepcyjne i projektowe dotyczące skojarzonej likwidacji wyrobisk pogórnich byłych kopalń odkrywkowych w Machowie i Piasecznie, przy współpracy Akademii Górniczo Hutniczej w Krakowie, „Hydroprojektu” w Warszawie i innych specjalistycznych jednostek,

- Zarząd Gminy Koprzywnica, który określił kierunki i sposób zagospodarowania rejonu przyległego do likwidowanego wyrobiska Piaseczno. Obszar bezpośrednio przyległy do projektowanego zbiornika wodnego Piaseczno w przyszłości zostanie w sposób naturalny podporządkowany funkcji rekreacyjnej, jako „Obszar obsługi funkcji rekreacyjnej”. W obszarze tym powstanie zapotrzebowanie na odpowiednie urządzenia i formy użytkowania terenów wynikające z istnienia atrakcyjnego akwenu – umożliwiającego jego wypoczynkowe i sportowe wykorzystanie.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 778 ze zm., zwana dalej opizp.

⁴ Ww. zmiana dotyczyła zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego który wprawdzie utracił moc, lecz zmiana wprowadzona do tego planu po dniu 1 stycznia 1995 r. zachowała moc w związku z przepisami art. 67 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.), a następnie art. 87 ust. 1 ustawy opizp.

Pomimo odpowiednich zgłoszeń i powiadomień oraz organizacji spotkań z miejscową ludnością – osoby fizyczne, w tym prywatni właściciele większości gruntów leżących w granicach opracowywanej zmiany planu, nie złożyli żadnych wniosków w sprawie przyszłościowego użytkowania terenów.

IV zmiana mpzp, której granice ustalono w załączniku do uchwały XXXI/142/97 Rady Gminy z dnia 24 kwietnia 1997 r. miała służyć następującym celom:

- ustalenie granic przekształceń rekultywacyjnych obszarów zdegradowanych wskutek prowadzonej przez przemysł odkrywkowej eksploatacji rudy siarkowej;
- ustalenie granic o różnych funkcjach i różnych zasadach gospodarowania;
- ustalenie zasad obsługi w zakresie infrastruktury technicznej oraz linii rozgraniczających tereny tej infrastruktury, w tym m.in. odtworzenie melioracji drenaży oraz innych urządzeń technicznych związanych z odwodnieniem obszarów przyległych do przyszłego zbiornika wodnego Piaseczno;
- ustalenie tymczasowych sposobów użytkowania terenów znajdujących się w zasięgu przewidywanych przekształceń stosunków hydrologicznych, jakie nastąpią po całkowitej likwidacji i przebudowie wyrobisk pokopalnianych w Machowie i Piasecznie, a w tym zniesienia stale funkcjonującego odwodnienia obu wyrobisk;
- przystąpienie do koniecznych prac w zakresie projektowania technicznego i realizacji, do jakich zobowiązany jest resort przemysłu dla usuwania szkód pogórnicznych i rekultywacji obszarów zdegradowanych.

(akta kontroli str. 12 - 13)

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koprzywnica zawiera kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, na których położone jest wyrobisko Piaseczno oraz obszarów objętych oddziaływaniem leja depresji. Obszar, na którym położone jest wyrobisko Piaseczno, projektowany jest zbiornik wodny.

Studium zawiera zapisy dotyczące obszarów objętych oddziaływaniem leja depresji, poziomu wód czwartorzędowych: „Z chwilą zakończenia rekultywacji tych terenów i wyłączenia systemu odwadniania nastąpi odbudowa poziomu wód czwartorzędowych do warunków pierwotnych, co może stanowić zagrożenie dla obecnego, powstałego przez lata zainwestowania (część wschodnia i południowo-wschodnia gminy i miasta), jak również dla upraw rolnych i licznych w tym rejonie sadów. Przewiduje się, iż w obszarze depresyjnym nastąpi podniesienia poziomu zwierciadła wody do głębokości mniejszej niż 1m, a na terenach obniżen (tereny naturalnych łąk w południowo-wschodniej części miasta i wschodniej części gminy) mogą wystąpić podtopienia terenu. Stąd budowa systemów ochronnych musi być powiązana z odbudową stosunków wodnych po wyłączeniu odwadniania likwidowanych wyrobisk zgodnie z opracowanymi programami i projektami technicznymi likwidacji kopalni. Realizacja systemu odwadniania obejmuje meliorację upraw rolnych i sadów przy pomocy rowów otwartych i drenów wraz z odprowadzeniem wody pompowniami poza obszary odwadniane oraz budowę głębokiego systemu drenaży pierścieniowych dla ochrony obszarów zabudowy.”

W Studium przyjęto następujące uwarunkowania: w rejonie Krzcina znajduje się obszar depresyjny (w utworach trzeciorzędowych i czwartorzędowych) wytworzony sztucznie w wyniku odwadniania wyrobisk po byłej eksploatacji siarki w Piasecznie i Machowie. Z chwilą zakończenia rekultywacji tych terenów i wyłączenia systemu odwadniania nastąpi odbudowa poziomu wód czwartorzędowych do warunków pierwotnych, co może stanowić zagrożenie dla obecnego, powstałego przez lata

zainwestowania (część wschodnia i południowo-wschodnia gminy i miasta), jak również dla upraw rolnych i licznych w tym rejonie sadów. Przewiduje się, iż w obszarze depresyjnym nastąpi podniesienia poziomu zwierciadła wody do głębokości mniejszej niż 1m, a na terenach obniżen (tereny naturalnych łąk w południowo-wschodniej części miasta i wschodniej części gminy) mogą wystąpić podtopienia terenu. Stąd budowa systemów ochronnych musi być powiązana z odbudową stosunków wodnych po wyłączeniu odwadniania likwidowanych wyrobisk zgodnie z opracowanymi programami i projektami technicznymi likwidacji kopalni.

W Studium ujęto zagrożenia antropogenne związane z działalnością człowieka, tj. występowanie terenów zdewastowanych w wyniku eksploatacji siarki oraz wytworzenie leja depresyjnego wód podziemnych w wyniku odwadniania byłych kopalni w Piasecznie i Machowie.

W Studium ujęto uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska: rekultywacja terenów zdewastowanych w wyniku górnictwa i kopalnictwa zgodnie z opracowanymi projektami skojarzonej rekultywacji wyrobisk Piaseczno i Machów.

W Studium ujęto uwarunkowania dotyczące ochrony wód podziemnych: wschodnia część gminy jest zasobna w wody podziemne, w północno – wschodniej części udokumentowano (niewielki fragment w rejonie wsi Błonie, Święzyce, Kamieniec) zasoby w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425. W Koprzywnicy funkcjonuje ujęcie wód czwartorzędowych dla potrzeb zaopatrzenia mieszkańców miasta i gminy. Celem zapewnienia warunków ochrony wód ujęcia wskazania dotyczą:

- ustanowienia strefy ochronnej (pośredniej) dla ujęcia z określeniem zasad jej zagospodarowania, z uwagi na niestabilizowaną sytuację hydrogeologiczną w rejonie ujęcia, związaną z likwidacją byłej Kopalni Siarki Piaseczno, proponuje się strefę ochrony pośredniej zewnętrznej poprowadzić po wododziale na Wyżynie Sandomierskiej i zgodnie z obliczeniami po obwodzie koła o promieniu $R=1762$ m na Nizinie Nadwiślańskiej. Po zakończeniu likwidacji kopalni i ustabilizowaniu się sytuacji hydrogeologicznej należy ponownie określić granice stref. Proponowana strefa ochrony pośredniej wewnętrznej obejmuje obszar położony z zasięgu leja depresji studni skorygowany o sytuację w terenie;
- do czasu ustanowienia strefy ochronnej w obrębie obszaru zasobowego ujęcia nie należy lokalizować przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na wody podziemne;
- kontynuacji kontroli wpływu cmentarza i punktu gromadzenia odpadów, na jakość wód ujęcia, z wykorzystaniem zlokalizowanych w ich sąsiedztwie piezometrów;
- docelowej likwidacji wysypiska.

W Studium ujęto uwarunkowania dotyczące ochrony powierzchni ziemi, rekultywacje, wykorzystania surowców: w zakresie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych podtrzymuje się obowiązujące, lokalne normy prawne (uchwała nr XL/166/98 Rady Gminy Koprzywnica z dnia 3 kwietnia 1998 r. w sprawie IV zmiany w mpzp gminy Koprzywnica) zatwierdzające kierunek (wodno – rekreacyjny), metodę, rozwiązania techniczne rekultywacji części nieczynnej kopalni w Piasecznie (ok. 15 ha znajduje się na terenie m. Krzcin) oraz sposób zagospodarowania terenów przyległych. Projekt skojarzonej rekultywacji wyrobisk w Piasecznie i Machowie o kierunku wodnym opracowany przez OBR „Siarkopol” w Tarnobrzegu uzyskał pozytywne, wymagane prawem opinie, w tym instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska. Istotnym jest, aby w związku z występującą budową geologiczną i warunkami hydrogeologicznymi w tym rejonie,

likwidacja obu kopalń przeprowadzana była i zakończona równocześnie. Z chwilą napełnienia zaizolowanych wyrobisk i wyłączenia systemu ich odwadniania nastąpi odbudowa poziomu wód czwartorzędowych do warunków pierwotnych, co może stanowić zagrożenie dla obecnego, powstałego przez lata zainwestowania (zabudowa, sady, uprawy rolne) w warunkach innych niż pierwotne (obniżenie poziomu wód gruntowych). Celem uniknięcia zawodnienia tych terenów, jako niezbędne ustala się realizację zabezpieczeń. Szczegółowe warunki techniczne realizacji inwestycji określone zostaną w projektach technicznych. W realizacji systemu odprowadzającego nadmiar wód należy przeprowadzić meliorację upraw rolnych i sadów przy pomocy rowów otwartych i drenów na obszarze około 1.500 ha (dla całej inwestycji na pow. ponad 5.000 ha) wraz z odprowadzeniem wody pompowniami poza obszary odwadniane. Głębokie systemy drenaży pierścieniowych należy wykonać dla ochrony obszarów zabudowy stałej dla miejscowości: Krzcin, Zarudcze i Łukowiec.

(akta kontroli str. 3 - 11)

Miejscowy planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego zawiera kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, na których położone jest wyrobisko Piaseczno oraz obszarów objętych oddziaływaniem leja depresji. Obszar, na którym położone jest wyrobisko Piaseczno jest to projektowany zbiornik wodny. Obszar wyrobiska byłej Kopalni Siarki "Piaseczno" częściowo położony w granicach gminy Koprzywnica (pow. ok. 15 ha) przeznacza się do likwidacji i zagospodarowania przez utworzenie zbiornika wodnego o pow. około 160 ha o docelowej funkcji rekreacyjnej.

W mpzp zawarto następujące kierunki i sposób zagospodarowania rejonu przyległego do likwidowanego wyrobiska Piaseczno: obszar bezpośrednio przyległy do projektowanego zbiornika Piaseczno w przyszłości zostanie w sposób naturalny podporządkowany funkcji rekreacyjnej, jako „Obszar obsługi funkcji rekreacyjnej”. W obszarze tym powstanie zapotrzebowanie na odpowiednie urządzenia i formy użytkowania terenów wynikające z istnienia atrakcyjnego akwenu umożliwiającego jego wypoczynkowe i sportowe wykorzystanie. Będzie realizowany system melioracyjno-drenażowy zabezpieczający grunty i uprawy rolnicze oraz obiekty budowlane. System ten składać się będzie z sieci podstawowej głównych rowów melioracyjnych i pompowni zrzutowej, z sieci szczegółowej rowów drugorzędowych i drenaży sadów oraz drenaży pierścieniowych dla ochrony zabudowy stałej.

W okresie objętym kontrolą nie wprowadzano zmian do mpzp dla terenów wyrobiska Piaseczno.

(akta kontroli str. 5, 12 – 33)

Kopalnia Siarki „Machów” S.A. w likwidacji skierowała do Urzędu następujące pisma: z dnia: 20 kwietnia 2015r. znak: TG/824/2015 oraz z 11 lipca 2007r. znak: NM/2932/142/07 dotyczące zmian w mpzp Miasta i Gminy Koprzywnica.

(akta kontroli str. 34 - 38)

Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica – Pan Marek Jońca wyjaśnił, iż *nie dokonano zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koprzywnica w zakresie wynikającym z planowanej likwidacji i zagospodarowania wyrobiska po kopalni siarki "Piaseczno", zawartych w pismach z dnia: 20 kwietnia 2015r. znak: TG/824/2015 oraz 11 lipca 2007r. znak: NM/2932/142/07 Kopalni Siarki „Machów” S.A. w likwidacji z przyczyn następujących: w wyniku konsultacji społecznej przeprowadzonej na terenach objętych zagrożeniem podtopienia m.in. w Ciszycy i Krzcinie z udziałem kierownictwa Kopalni i Samorządu sposób likwidacji i rekultywacji prezentowany przez Kopalnię na tych spotkaniach był mało przekonujący dla mieszkańców powiśla. Kopalnia wycofała się z programu*

uregulowania gospodarki wodno-ściekowej na terenach w zasięgu leja depresji. Społeczność i Samorząd wskazywał na potrzebę zabezpieczenia także przed zagrożeniem chemicznym w związku z długotrwałym sztucznym utrzymywaniem poziomu wód w zbiorniku na rzędnej 138 n.p.m. Strona społeczna wskazywała na potrzebę budowy ekranu pionowego wokół wyrobiska w celu zabezpieczenia dopływu wód z zawartością siarkowodoru. W związku z licznymi rozbieżnościami, co do kierunków i sposobu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom, ich domostw i upraw trudno było skonkretyzować jednolite stanowisko, co do zakresu zmiany MPZP. Stanowisko Gminy w tym zakresie (zmiany mpzp) i kilkakrotna wymiana poglądów z kierownictwem Kopalni sprowadzała się do konkluzji, że docelowa zmiana mpzp dokonana zostanie po przedstawieniu projektu zakończenia likwidacji i rekultywacji i jego zaopiniowania przez lokalne Samorządy. Ponadto wyjaśniamy również, że nie dokonanie zmian w okresach wskazanych w/w pismach podyktowane było brakiem zabezpieczenia środków finansowych i długotrwała procedura tego przedsięwzięcia.

(akta kontroli str. 39 - 40)

Odpowiadając na pytanie:, od kiedy na obszarze oddziaływania leja depresji wyrobiska Piaseczno rozpoczął się proces zagospodarowania tego terenu, w wyniku, którego powstały tam sady i obiekty gospodarcze? Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica – Pan Marek Jońca – podał, iż ... powstanie Kopalni Siarki w Piasecznie pod koniec lat pięćdziesiątych i pompowanie wód podziemnych spowodowało na znacznym terenie Gminy Koprzywnica i Łoniowa powstanie leja depresji, co spowodowało osuszenie terenu na powierzchni ok. 4.500 ha. Stworzyło to, uwzględniając warunki glebowe i klimatyczne doskonałe warunki do zmiany sposobu upraw z łąkowych na sadownicze i warzywnicze. Wymusiło to na właścicielach gospodarstw sadowniczych adaptację istniejących budynków na przechowalnie lub też budowę nowych przechowalni. Po zatrzymaniu działalności Kopalni Siarki w Piasecznie w 1971 r. w dalszym ciągu utrzymywany był lej depresji początkowo do rzędnej 122 n.p.m. a od 2010 r. na poziomie 138 – 139 n.p.m. Utrzymywane i rozwijane są w dalszym ciągu kierunki upraw sadowniczych i warzywniczych, a dla ich potrzeb budowane są chłodnie towarowe. W wyniku intensywnej eksploatacji złóż siarki w latach 1950- 1970 w Kopalni Piaseczno i pompowania wód podziemnych powstał rozległy lej depresji obejmujący około 4.500 ha tj. tereny zasiedlone i rolniczo zagospodarowane. W wyniku powstania tego leja (osuszenia) nastąpiły już w latach 50 i 60 intensywne procesy zagospodarowania tych terenów o nowe rodzaje upraw tj. sadownictwo i warzywnictwo, które trwają do dnia dzisiejszego.

(akta kontroli str. 41 - 47)

W archiwum Urzędu najstarsze dokumenty dotyczące pozwoleń na budowę w terenach oddziaływania leja depresji wyrobiska Piaseczno pochodzą z lat 1972 - 1973. Jak stwierdziła Zastępca Burmistrza – Dorota Kruszec – Nowińska wcześniejszych dokumentów Gmina nie posiada.

(akta kontroli str.110)

Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica – Pan Marek Jońca w odpowiedzi na pytanie: czy brano pod uwagę, że po zaprzestaniu działalności górniczej poziom wód na tym terenie może wrócić do stanu pierwotnego, co może spowodować konieczność zaprzestania podjętej działalności (np. zlikwidować sady, wyburzyć budynki) stwierdził, iż w dostępnych opracowaniach i projektach likwidacji i rekultywacji Kopalni Siarki w Piasecznie uwzględniano zagrożenia dla domostw, budynków gospodarczych i upraw sadowniczych. Wiadomym, bowiem było, że woda w zasięgu oddziaływania leja depresji wróci do poziomu pierwotnego. Jednoznacznie z dostępnych opracowanych dokumentacji wynika, że poprzez budowę systemów

odwodnienia zapewnione będą bezpieczne warunki utrzymania dotychczasowe sposoby działalności rolniczej. Nigdy w przeszłości nie zakładano w oficjalnych przekazach likwidacji upraw sadowniczych, wyburzenia budynków. Przeciwnie, prowadzone konsultacje społeczne i oficjalne stanowisko samorządu koprzywnickiego utrwały w przekonaniu, że zapewnione będzie przez zarządzających Kopalnią siarki bezpieczeństwo wodne dla domostw, budynków gospodarczych i upraw sadowniczych.

(akta kontroli str. 41 - 47)

Zarówno w Studium jak i mpzp ograniczono tereny wszelkiej zabudowy na terenach zagrożonych powodzią rzeki Wisły.

(akta kontroli str. 5)

Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica w odpowiedzi na pytanie: *czy wystąpiły potrzeby dokonania zmian w zagospodarowaniu terenów gminy w związku z zagrożeniem podtopieniami i osuwiskami, (jeśli tak to, kto i w jakiej formie je zgłaszał)?* Stwierdził, iż *nie zachodziła potrzeba dokonywania zmian w zagospodarowaniu terenów gminy związanych z zagrożeniem podtopień i osuwisk, gdyż nikt nie zgłaszał takich potrzeb.*

(akta kontroli str. 41 - 47)

2. Pismem z dnia 20 maja 2015 r Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie przekazał do Urzędu dane o terenach zalewowych, mapy zagrożenia powodziowego.

(akta kontroli str. 48 - 49)

Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica stwierdził, iż *nie wprowadzono do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i mpzp obszarów bezpośredniego zagrożenia podtopieniami od wyrobiska Piaseczno i powodzią określonych przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie na podstawie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne, ponieważ zmiana studium miasta i gminy Koprzywnica dotyczyła tylko obszaru miasta Koprzywnica a nie całej gminy i problem leja depresyjnego nie miał tak istotnego znaczenia (chyba szczątkowo), gdyż ani RZGW Kraków ani Siarkopol nie sygnalizowali tej sprawy. Natomiast ochrona terenu przed zagrożeniami powodziowymi miała większe tutaj znaczenie i ewentualne skutki dla mieszkańców i te obszary zostały wprowadzone do zmiany studium i mpzp miasta Koprzywnica.*

(akta kontroli str. 41 - 27)

3. Kierunek rekultywacji wyrobiska Piaseczno, określony został decyzją Starosty Sandomierskiego 5 kwietnia 2005 r. Założenia dotyczące rekultywacji to:

- 1) Ustalić dla wyrobiska końcowego byłej Kopalni Siarki „Piaseczno” wodnego kierunku rekultywacji o charakterze rekreacyjnym.
- 2) Dla części zwałowiska wewnętrznego i obrzeży zadrzewieniowo łąkowych kierunku rekultywacji o charakterze rekreacyjnym na terenie wsi: Chodków Nowy, Chodków Stary Piaseczno i Przewłoka w gm. Łoniów oraz na terenie wsi Krzcin gm. Koprzywnica o ogólnej powierzchni około 210 ha.
- 3) Zobowiązać Kopalnię Siarki „Machów” w Tarnobrzegu do opracowania projektu technicznego rekultywacji byłej Kopalni Siarki „Piaseczno” dla ustalonego w pkt. 1 i 2 decyzji kierunku rekultywacji.
- 4) Zobowiązać Kopalnię Siarki „Machów” w Tarnobrzegu do wykonania rekultywacji byłej kopalni Siarki „Piaseczno” w terminie 5-ciu lat od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Obowiązujące w gminie Koprzywnica dokumenty planistyczne tj. Studium i mpzp uwzględniają zagrożenia podtopieniami od wyrobiska Piaseczno, na mapach oznaczono zasięg leja depresji wód trzeciorzędowych i czwartorzędowych.

W latach 2010 – 2015 Urząd nie ponosił kosztów w związku z opracowaniem lub aktualizacją Studium i mpzp dla terenów leja depresji wyrobiska Piaseczno.

(akta kontroli str. 50, 108-109)

4. W latach 2010 - 2015 Burmistrz na podstawie 31 wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy wydał 31 decyzji o warunkach zabudowy (inwestycje kubaturowe) dla terenów nieobjętych mpzp w obszarze leja depresji (tj. w: 2010 r. – 4, 2011 r. – 2, 2012 r. – 9, 2013 r. – 6, 2014 r. – 3, 2015 r. - 7), które obejmowały łącznie powierzchnię 5,39 ha. Nie wydano żadnej decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wydano pozwoleń na budowę w ilości 23 szt. (8 inwestorów po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy nie wystąpiło o pozwolenie na budowę).

Urząd otrzymywał każdorazowo od Starosty Powiatu Sandomierskiego decyzje o pozwoleniu na budowę.

W wyniku analizy wszystkich 31 decyzji o warunkach zabudowy dla terenów nieobjętych mpzp w obszarze leja depresji wydanych w latach 2010 – 2015 ustalono, że projekty decyzji przygotowywane były zgodnie z art. 60 ust. 4 ustawy opizp przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje (w latach 2010 - 2014 przez urbanistę posiadającego uprawnienia nr KT- 094, wpisanego na listę członków Południowej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Katowicach, natomiast w roku 2015 przez urbanistę posiadającego uprawnienia nr KT- 396, wpisanego na listę członków ww. Izby).

Do wydawanych decyzji uzyskano uzgodnienia w trybie art. 53 ust. 4 ustawy opizp. W wyniku uzgodnień nie były zgłaszane uwagi Świętokrzyskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Decyzje o warunkach zabudowy nie uwzględniały uwarunkowań wynikających z możliwego oddziaływania leja depresji wyrobiska Piaseczno.

(akta kontroli str. 50 - 103)

W odpowiedzi na pytanie: *dlaczego przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy na obszarze oddziaływania leja depresji wyrobiska Piaseczno nie uwzględniono uwarunkowań (zagrożeń) związanych z tym wyrobiskiem?* Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica stwierdził, iż *przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy nie uwzględniano uwarunkowań wynikających z możliwego oddziaływania leja depresji wyrobiska Piaseczno, ponieważ nie wynikało to z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.*

(akta kontroli str. 41 - 47)

W latach 2010-2015 na wydanie decyzji o warunkach zabudowy Urząd poniósł łącznie koszty w wysokości 7.328 zł. (2010 r.- 976 zł; 2011 r. - 492 zł; 2012 r. -2.070 zł; 2013 r. - 1.380 zł; 2014 r. - 660 zł; 2015 -1.750 zł).

W związku z procesem wydawania ww. decyzji nie zgłaszano skarg.

(akta kontroli str. 50)

5. Na terenie Gminy Koprzywnica lej depresji obejmuje powierzchnię około 1.500 ha. Powierzchnia tego terenu jest zagospodarowana w 95 %, około 60 ha to powierzchnia zabudowana zabudową mieszkaniową i gospodarczą, co stanowi 4 % powierzchni, sady obejmują powierzchnię około 900 ha, co stanowi 60% powierzchni, grunty orne to pow. około 365 ha, – co stanowi 24 % powierzchni i inne

to pow. 100 ha, co stanowi 7 % powierzchni. Lejem depresji objętych jest około 550 gospodarstw.

(akta kontroli str. 104)

6. Na terenach oddziaływania leja depresji zbiornika Piaseczno nie wybudowano gminnej kanalizacji. W Gminie Koprzywnica funkcjonuje jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 28,99 km, a liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosi 605.

(akta kontroli str. 105 - 106)

7. Zarówno Plan zarządzania kryzysowego dla Miasta i Gminy Koprzywnica, (który został zatwierdzony przez Starostę Sandomierskiego w dniu 2 marca 2012 r.) i Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Koprzywnica (uchwalony w dniu 5 grudnia 2005 r.) nie uwzględniają zagrożenia związanego z wyrobiskiem Piaseczno, ponieważ organy uprawnione nie wskazywały Gminie tych zagrożeń.

(akta kontroli str. 107)

Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica wyjaśnił, iż *plan zarządzania kryzysowego nie uwzględniał zagrożenia związanego z wyrobiskiem Piaseczno, ponieważ teren po kopalni siarki Piaseczno gmina traktowała, jako teren po górnicy zamknięty. Teren ten objęty jest aktualnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który określa kierunki rekultywacji tego terenu i zabezpieczenie obszarów przyległych. Realizacja tych założeń leży w dużej mierze w gestii Kopalni Machów, która odpowiada za jego likwidację, również w oparciu o plan likwidacji zakładu górniczego kopalni siarki. Przy opracowaniu aktualizacji planu zarządzania kryzysowego zostaną uwzględnione zagrożenia wynikające z możliwości potopień terenów przyległych. Program ochrony środowiska nie uwzględniał zagrożenia związanego z wyrobiskiem Piaseczno, ponieważ teren po kopalni siarki Piaseczno gmina traktowała, jako teren po górnicy zamknięty. Teren ten objęty jest aktualnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który określa kierunki rekultywacji tego terenu i zabezpieczenie obszarów przyległych. Realizacja tych założeń leży w dużej mierze w gestii kopalni Machów, która odpowiada za jego likwidację, również w oparciu o plan likwidacji zakładu górniczego kopalni siarki. Przy opracowaniu aktualizacji programu ochrony środowiska zostaną uwzględnione zagrożenia wynikające z rekultywacji i likwidacji wyrobiska Piaseczno.*

(akta kontroli str. 41 - 47)

8. W odpowiedzi na pytanie: „jakie podejmowano inicjatywy dla rozwiązania problemów związanych z wyrobiskiem Piaseczno?” Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica stwierdził, iż *po intensywnych opadach deszczu w 2010 roku natura brutalnie pokazała swoją siłę w postaci olbrzymich zastoisk wody na gruntach rolnych wiosek zlokalizowanych w obrębie oddziaływania leja depresyjnego wyrobiska Piaseczno. Zastoiska te powiększały się przez siłę przenikania wód pokopalnianych. Efektem tego było wyłączenie setek hektarów gruntów z użytkowania oraz zamieranie upraw sadowniczych drzew stojących w wodzie. W okresie prosperity Kopalni siarki w Piasecznie i Machowie, rowy melioracji szczegółowej podstawowej i starorzecza w obrębie tych wiosek zostały wyłączone z ewidencji. Przez ponad 45 lat rowy te nie były konserwowane, gdyż nie było żadnych form zagrożeń podtopieniami. Starorzecze Koprzywianki, którego administratorem jest Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych zarosło krzakami i zostało w wielu miejscach zasypane. Reaktywowanie Gminnej Spółki Wodnej w Koprzywnicy nie przełożyło się na zbieranie składek od jej członków na prace związane z odprowadzaniem nadmiaru wód gruntowych. Olbrzymie straty w uprawach uświadomiły właścicielom zatopionych gruntów i upraw potrzebę*

podjęcia określonych działań zmierzających do odtworzenia i udrożnienia rowów melioracyjnych posadowionych na tych gruntach. Z chwilą, kiedy Gmina zaczęła udrażniać rowy przy drogach gminnych, właściciele podtopionych gruntów uświadomili sobie, że muszą sami podjąć działania zmierzające do osuszenia zalanych gruntów uprawnych. Z inicjatywy władz Gminy odbyły się spotkania rolników borykających się z problemami hydrologicznymi, na które zapraszano Naczelnika Wydziału Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Sandomierzu oraz Kierownika Rejonowego Związku Spółek Wodnych w Sandomierzu. Zaproszeni goście, jako branżyści w tym temacie wyjaśnili poszkodowanym rolnikom zasady działania spółek wodnych i sposoby zwalczania tak istotnych problemów. Zgodnie z § 8 punkt 5 statutu Gminnej Spółki Wodnej w Koprzywnicy, Zarząd Spółki może na wniosek członka zmienić składkę pieniężną na odpowiadające jej świadczenia rzeczowe. Mając na uwadze względy proceduralne w postaci kosztorysowania robót, określania wielkości składek w przeliczeniu do hektara konkurencyjnego, ściągalność składek oraz terminu wykonania tych czynności, zarząd spółki zdecydował, że każdy członek spółki może realizować swoje zobowiązanie w postaci aportu rzeczowego. Aportem tym jest dokonanie urobku ziemi w postaci prac wykonawczych na rzecz odtworzenia rowów melioracji szczegółowej, do których przylegają ich działki. Efektem tych działań jest trwała korzyść w postaci wykonania konserwacji rowów na odcinku około 15 kilometrów. Suma zebranych składek na wykonanie tego zadania wyniosła około 62 tysiące złotych. Wspólna inicjatywa przeciwdziałania skutkom podtopień stała się na tyle medialna, że 14 czerwca 2014 roku w świętokrzyskim Echu Dnia pojawił się artykuł „Rolnicy z Koprzywnicy połączyli siły i uratowali 500 hektarów upraw”. Ponadto gmina Koprzywnica sfinansowała roboty polegające na:

- 1) Udrożnieniu rowów odprowadzających wodę z gruntów rolnych o długości około 1500 mb w następujących miejscowościach: Kamieniec i Błonie za kwotę 9.800 zł.
- 2) Odwodnieniu pól uprawnych poprzez wykopanie rowów o długości około 1.500 mb wraz z montażem przepustów drogowych w następujących miejscowościach Ciszycza, Łukowiec, Kamieniec i Świężyce za kwotę około 16.900 zł.

Nadmienia się również, że W 2014 roku gminna spółka wodna w Koprzywnicy zwróciła się z prośbą do wydziału bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego przy świętokrzyskim urzędzie wojewódzkim w Kielcach o dofinansowanie konserwacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych. Uzyskała dotację w kwocie 20.000 zł. Za tą kwotę wykonano konserwację rowu nr 1 relacji Skrzypaczowice-Łukowiec na odcinku 1.300 mb. Rów ten ma długość 6.500 mb i jest postawiony blisko wyrobiska Piaseczyńskiego od strony północnej. W 2015 roku spółka wodna otrzymała kolejną dotację w kwocie 7.000 zł. Za te pieniądze wykonano konserwację rowu nr 1 na odcinku 700 mb od strony zachodniej. Efektem tych prac było odprowadzenie nadmiaru wód gruntowych z pól uprawionych i przejezdność drogami.

(akta kontroli str. 41 - 47)

9. W odpowiedzi na pytanie: czy Urząd współpracował z innymi podmiotami (w szczególności z Kopalnią Siarki Machów S.A) - w związku z rekultywacją terenów wokół wyrobiska Piaseczno? Jakie były efekty tej współpracy? Pan Marek Jońca - Burmistrz Miasta i Gminy Koprzywnica stwierdził, iż władze Gminy Koprzywnica świadome skali zagrożenia podejmowały wiele starań zmierzających do zadań naprawczych negatywnych skutków oddziaływania leja depresyjnego wyrobiska Piaseczno. Liczne spotkania i pisma kierowane do prezesa Zarządu Kopalni Siarki „Machów” SA poskutkowały wykonaniem przez pracowników kopalni konserwacji rowu melioracji szczegółowej nr 1 w jego końcowym odcinku od strony wschodniej na odcinku 800 mb. Spotkania z parlamentarzystami reprezentującymi nasz region spowodowały ich zaangażowanie w kontaktach z przedstawicielami rządu RP w celu

wyjaśnienia spornych kwestii dotyczących finansowania działań wykonywanych po zakończeniu prac likwidacyjnych przy wyrobisku górnym Piaseczno. Do wglądu odpowiedź na interpelację nr 32777. Interpelację wnosił poseł na Sejm RP Marek Kwitek, a odpowiadał sekretarz stanu w Ministerstwie Gospodarki Tomasz Tomczykiewicz.

(akta kontroli str. 41 - 47)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż zagrożenia dla obszaru od wyrobiska Piaseczno wynikające z możliwego negatywnego oddziaływania tego leja są bardzo istotne i winny mieć odzwierciedlenie zarówno w mpzp, jak i w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego i Programie Ochrony Środowiska, jednakże uprawnione podmioty nie wskazały Gminie tych zagrożeń.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Trzebowniko, dnia maja 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Mariusz Twardowski
główny specjalista k.p.

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 524